

Zertan da erizaintza?

What is the current nursing situation?

Ainitze Labaka Etxeberria

Erizaintza II Saila, Medikuntza eta Erizaintza Fakultatea. Euskal Herriko Unibertsitatea, UPV/EHU

ainitze.labaca@ehu.eus

Laburpena

Eboluzio handia izan du erizaintzak azken urteetan, ikasketa-aldaketa, preskripzio-legea eta *Nursing Now* mundu-mailako kanpaina direla medio. Aldaketa berrien aurrean, beharrezkoa da aztertzea zertan den erizainen lan-egoera eta ikerketa-ekoizpena gure inguruan. Estatistikako Institutu Nazionalako eta Lanbideko datuak erabiliz, Euskadiko eta estatuko erizainen enplegarritasun-tasak zeintzuk diren adieraziko da artikulu honetan. Nazioarteko lan bibliometriko bat eta Ikerbasqueren azken txostena aintzat hartuta, erizaintzako ikerketa-ekoizpenaren inguruko datuak emango dira. Osasun Sistema Nazionalako erregistroen arabera, erizain kopurua arreta-maila ezberdinetan nola banatzen den aurkeztuko da eta lan-baldintzen inguruko zenbait datu jorratuko dira.

Gako-hitzak: Erizaintza; Enplegarritasuna; Ekoizpen zientifikoa; Langileen eboluzioa.

Abstract

Nursing has undergone significant changes in recent years due to advancements in studies, changes in prescription laws, and the global Nursing Now campaign. With these new developments, it's important to examine the employment status of nurses and research output in our region. This article will present data on the employment rates of nurses in the Basque Country and the overall state using information from the National Statistical Institute and Lanbide. Additionally, it will provide insights into nursing research output based on an international bibliometric study and the latest Ikerbasque report. The distribution of nurses across different levels of care, as recorded by the National Health System, will also be outlined, along with an analysis of working conditions.

Keywords: Nursing; Employment; Scientific production; Staff evolution.

1. Sarrera

Azken urteotan aurrerapen handiak egin dira erizaintzan. 2009an, unibertsitate-ikasketak Goi-mailako Hezkuntzaren Europar Esparrura egokitu ziren, eta, beraz, Erizaintzako ikasketak lau urteko gradu bihurtu ziren. Horrek, master bat egin ostean doktoretzako ikasketak egitea ahalbidetu die erizainei. Halaber, urriaren 22ko 1302/2018 Errege Dekretuaren bidez, erizainen preskripzioa ahalbidetu zen,

Ainitze Labaka Etxeberria

hau da, erizainek praktika klinikoko protokoloen edo giden arabera gizakientzako sendagaiak eta osasun-produktuak aholkatu, erabili eta emateko baimena (1).

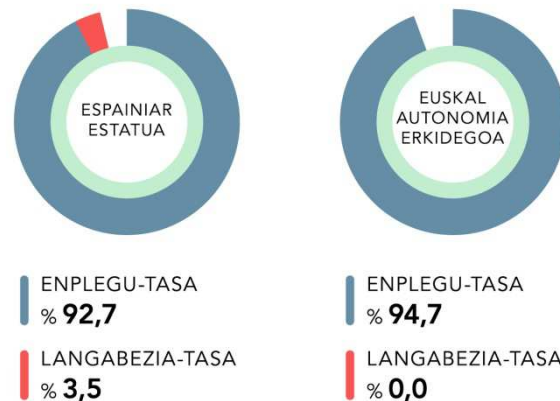
2017an, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) eta Erizainen Nazioarteko Batzordeak *Nursing Now* kanpaina abiarazi zuten, zeinean gobernu eta politikariei eskatzen zieten erizaintzako langileengan inbertitzeko eta beren eskumen guztiak beren herrialdeen, erakundeen, ospitaleen eta herritarren asistentzia-maila hobetzeko erabiltzeko (2). Jarraian, COVID-19aren pandemiak are nabarmenago utzi zuen erizaintzaren lana, eta OMEk Erizaintzaren eta Emagintzaren Nazioarteko Urtea izendatu zuen 2020a, eta hala mundu osoko gobernuen konpromisoa ezarri zen erizaintza lehentasun bihurtzeko, osasun-estaldura unibertsala aldarrikatuz eta mundu osoko osasun-mailak hobetzeko eskatuz(3).

Baina zertan da erizainaren ogibidea gure ingurunean? Zein da haren enplegarritasuna? Ba al dago nahikoa erizain? Egiten al da ikerketarik erizaintzaren esparruan Euskadin?

2. Enplegarritasuna

Estatu-mailan, 2019an, erizaintza hogeigarren postuan zegoen enplegu-tasarik handiena zuten unibertsitate-graduaren artean, Estatistikako Institutu Nazionalak (EIN) egindako unibertsitate-tituludunen laneratzeari buruzko azken inkestaren arabera. Zehazki, Erizaintzako graduatuek % 92,7ko enplegu-tasa eta % 3,5eko langabezia-tasa zuten. Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan, enplegu-tasa % 94,7koa izan zen eta langabezia-tasa % 0koa 2019an (4) (1. irudia).

1. irudia. Erizaintzako graduatuen enplegu- eta langabezia-tasa 2019an, Estatistikako Institutu Nazionalak (EIN) egindako unibertsitate-tituludunen laneratzeari buruzko inkestaren arabera

Irudiaren egilea: Kristina Arozena Ormaetxea.

Lanbidek, Euskal Enplegu Zerbitzuak, laneratzeari buruzko azterlanak egiten ditu aldizka, Euskal Herriko Unibertsitateko (UPV/EHU) graduatuei egindako errolda-inkesten bidez. Zehazki, hiru promozio lehenago graduatutako profesionalak, beren egungo egoerari eta lan-baldintzei buruz galdetu zaie. Lanbidek laneratutako erizainen inguruan egindako azken ikerketaren arabera, Erizaintzako graduatuen enplegu-tasak gora egin du gure unibertsitatean 2013 eta 2021 artean (5).

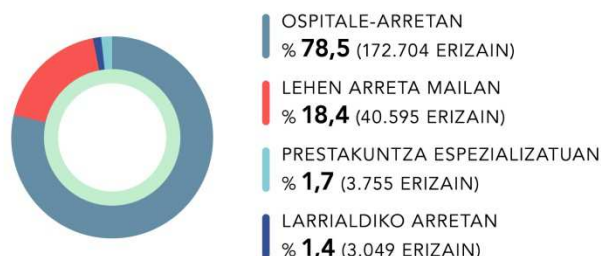
3. Erizain kopuruaren bilakaera estatuan

EINek elkargokide diren osasun-profesionalekin osatuta duen datu-basearen arabera, estatu-mailan erizaintzako elkargo ofizial bateko kide diren erizainen kopuruak urtetik urtera gora egin du. 2010. urtean, Espainiako estatuan 262.915 profesional zeuden (219.921 emakumezko eta 42.994 gizon), eta 2022an, berriz, 336.321 profesional zeuden (283.298 emakume eta 53.023 gizon) (6).

4. Erizainen banaketa asistentzia-arloka

Osasun Sistema Nazionalaren(OSN) Urteko Txostenaren arabera, sistema publikoan kontratatutako erizaintzako langileen % 78,5ek ospitale-arretan lan egiten zuten 2021ean. % 18,4k lehen mailako arretan, % 1,4k larrialdiko arretan eta % 1,7k prestakuntza espezializatuan (7)(2. irudia).

2. irudia. OSNko erizainen banaketa osasun-arretako arloka 2021ean, Sistema Nazionalaren Urteko Txostenaren arabera (2022)

6,4 ERIZAIN / 1.000 PERTSONAKO

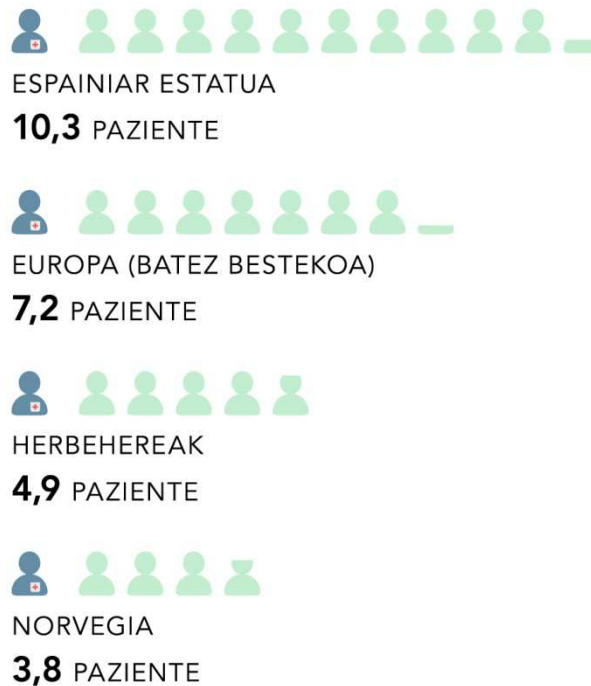
Irudiaren egilea: Kristina Arozena Ormaetxea.

Horrela, bada, erizain-paziente tasa 6,4/1.000 izan zen Espainian 2021ean, eta OSNri erizaintzako 4,7 profesional dagozkie 1.000 biztanleko. Tasa hori Europar Batasuneko herrialdeen batez bestekoaren azpitik dago (8,3/1000 biztanle), eta banaketa oso desberdina da lehen mailako arretaren (0,8/1000) eta espezializatuaren (3,7/1000) artean (7). Izan ere, Erizaintzako Kontseiluen Europako Federazioaren sei hilean behingo 2023ko azken txostenak ohartarazten du erizaintzako langileen % 21ek 55 urte baino gehiago dituela, eta graduatuen urritasunak eragin negatiboa izango duela, batez ere, lehen mailako arretan(8).

5. Lan-baldintzak

Europako RN4CAST azterlanaren arabera, Espainiako ospitale guztien paziente/erizain ratioa 10,3koa izan zen (DE = 1,6), parte hartu zuten herrialdeetako handiena (Alemaniarekin berdinduta). Europako batez bestekoa 7,2koa izan zen (DE = 2,5), eta ratorik txikiak Norvegiakoak eta Herbehereetakoak izan ziren (3,8 eta 4,9 paziente erizain bakoitzeko, hurrenez hurren) (9) (3. irudia).

3. irudia. Herrialde ezberdinetako ospitaleen paziente/erizain ratioak, Europako RN4CAST azterlanaren arabera

Irudiaren egilea: Kristina Arozena Ormaetxea.

Soldatari dagokionez, Lanbideren azterlan autonomikoan 2021ean jaso zuten hileko soldata gordina-
ren inguruan galdetu zitzairen UPV/EHU 2018an graduatutako erizainei. Emakumezko erizainek 1.800
€-ko batez besteko soldata gordina jasotzen zutela adierazi zuten, gizonezko erizainek berriz 2.000 €-
koa batez beste (5).

Norberaren kualifikazio profesionalaren inguruko pertzepzioari dagokionez, erizaintza laugarren pos-
tuan zegoen 2019an estatu-mailan. Hau da, beren lanpostua beren prestakuntza-mailara egokitzen
zela uste zutenen ehunekoa unibertsitate-graduaren arteko laugarren handiena zen, Odontologia, Medi-
kuntza eta Biomedikuntzaren atzetik. Zehazki, Osasun Zientzietako tituludunen gogobetetze-ehunekoa
% 93,1 izan zen (4).

Bestalde, EINen Unibertsitateko Tituludunen Laneratzeari buruzko Inkestak ere nabarmendu zuen
erizaintzako lan-merkatuaren behin-behinekotasun handia; izan ere, enplegatuen % 56,3k aldi bate-
rako kontratuak zituzten, eta ehuneko hori hizkuntza klasikoetako graduatuek soilik gaintzen zuten
(4).

6. Erizaintzako ikerketaren aurrerapena

Nahiz eta erizaintzako ikerketa-tradizioa gaztetzat jo daitekeen beste diziplina batzuetako ibilbideare-
kin alderatuta, azken urteotan aurrerapauso handiak eman dira. Analisi bibliometriko longitudinal
batek erizaintzaren munduko ikerketaren egoera aztertu zuen 2000 eta 2019 artean. Guztira, erizain-
tzari buruz egindako 88.665 artikulua aurkitu zituzten. Argitalpen horren arabera, erizaintzako ikerke-
tari buruzko artikuluen munduko ekoizpena etengabe handitu zen azken bi hamarkadetan, eta
2019an 2000. urtean baino 5 aldiz argitalpen gehiago egin ziren. Estatu Batuek lideratzen dute argi
eta garbi ekoizpena, eta Pennsylvaniako Unibertsitatea, Harvardeko Unibertsitatea, Torontoko Uni-
bertsitatea eta Chapel Hill-eko Ipar Carolinako Unibertsitatea dira erizaintzaren arloan eragin akade-
miko handiena dutenak. Erizaintzako argitalpenek diziplinartekotasun handia erakutsi zuten, Web of
Science datu-baseko 206 kategoria ezberdinetan argitaratuz. Argitalpenen ehuneko handiena izan

zuten kategoriak Nursing (% 76,3), Public, Environmental & Occupational Health (% 5,3), Oncology (% 4,6) eta Geriatrics and Gerontology (% 4,59) izan ziren(10).

Euskadiko ekoizpen zientifikoari dagokionez, Euskadiko zientziari buruz IkerBasque – Basque Foundation for Science erakundeak emandako azken txostenaren arabera, 2022an Euskadiko 175 artikulua argitaratu ziren Scopus datu-baseko Nursing kategorian. Euskadiko produkzioa arlo berean munduan argitaratutako mila dokumentuko erlatibizatzen bada, ikus dezakegu erizaintzako mila argitalpeneko 2,44 Euskal Autonomia Erkidegoan argitaratu direla. Tasa horrekin, erizaintzaren arloa Euskadiko arlo emankorren artean bederatzigarren postuan dago(11).

Beraz, esan liteke erizaintzako ekoizpen zientifikoa nabarmen handitzen ari dela. Ekoizpen horren kalitate praktikoari dagokionez, zenbait egilek ohartarazi dute argitaratutako artikuluen % 20k soilik eskaintzen dituela esku-hartze esperimentalen emaitzak, eta praktika edo esku-hartze jakin bat ezartzea gomendatu ahal izateko kalitate eta sendotasun nahikoa ematen duten artikulua ez direla % 1era iristen (12,13).

Testuinguru honetan, pasa den maiatzaren 12ko Erizaintzaren Egunaren harira, Osasun Ministerioak Osasun Zainketen Batzordea sortuko zuela adierazi zuen, biztanleriaren zainketa-beharrei erantzute aldera. Halaber, Zainketen Esparru Ekimenaren barruan praktika aurreratuko erizainen profila sendotzea eta erizaintzako espezialitateak sustatzeko konpromisoa adierazi du (14).

7. Erreferentzia bibliografikoak

1. España. Real Decreto 1302/2018, de 22 de octubre, por el que se modifica el Real Decreto 954/2015, de 23 de octubre, por el que se regula la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos y productos sanitarios de uso humano por parte de los enfermeros [Internet]. 2018 [Kontsulta: 2024-06-24]; 102636 -102643. Eskuragarri: <https://www.boe.es/eli/es/rd/2018/10/22/1302>
2. World Health Organization [Internet]. Ginebra:World Health Organization; c2024. Nursing Now Campaign; 2018 [Kontsulta: 2024-06-24]. [2 or.]. Eskuragarri: <https://www.who.int/news/item/27-02-2018-nursing-now-campaign>
3. World Health Organization [Internet]. Ginebra: World Health Organization; c2024. Annual-theme/year of the nurse and the midwife Annual-theme/year of the nurse and the midwife; 2020 [Kontsulta: 2024-04-8]. [12 or.]. Eskuragarri: <https://www.who.int/campaigns/annual-theme/year-of-the-nurse-and-the-midwife-2020>
4. INE: Notas de prensa [Internet]. Madril: Instituto Nacional de Estadística; 2020. Encuesta de inserción laboral de titulados universitarios. 2019 [Kontsulta: 2024-04-8]. 17 or. Eskuragarri: https://www.ine.es/prensa/eilu_2019.pdf
5. Lanbide. Estudio de Incorporación a la Vida Laboral en 2021-IV. Enfermería. [Internet]. [Vitoria-Gasteiz]: Lanbide. Servicio de Análisis, estudios y estadísticas. Gabinete Técnico; 12 or. 2021 [Kontsulta: 2024-04-8]. Eskuragarri: https://www.ehu.es/documents/1432750/1436240/Lanbide_Encuesta+2021_Promoci%C3%B3n+2018.pdf/3cb00718-eea1-8a8c-3b55-313123e0e13d?t=1696845029488
6. INE: Instituto Nacional de Estadística [Internet]. Madril: Instituto Nacional de Estadística; c2024. Sociedad [Kontsulta: 2024-07-16]. [3 or.]. Eskuragarri: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254735573175
7. Ministerio de Sanidad [Internet]. Madril: Ministerio de Sanidad; [c2024]. Informe Anual del Sistema Nacional de Salud 2022; 2023 [Kontsulta: 2024-04-22]. [2 or.]. Eskuragarri: <https://www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/sisInfSanSNS/tablasEstadisticas/I>

nfAnSNS.htm

8. European Commission [Internet]. Bruselas: European Commission, c.2024. Working document. 2017 European Semester: Country Reports; 2017 [Kontsulta: 2024-4-22]. [5 or.]. Eskuragarri: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en
9. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; National Academy of Medicine; Committee on the Future of Nursing 2020–2030. The Future of Nursing 2020–2030: Charting a Path to Achieve Health Equity. Flaubert JL, Le Menestrel S, Williams DR, Wakefield MK, editors. Washington (DC): National Academies Press (US); 2021 Mai 11.
10. Yanbing S, Hua L, Chao L, Fenglan W, Zhiguang D. The state of nursing research from 2000 to 2019: A global analysis. J Adv Nurs. 2021 Jan;77(1):162-175. doi: 10.1111/jan.14564
11. Ikerbasque[Internet]. Bilbo: Basque Foundation for Science; c2023. Informe sobre la ciencia en Euskadi 2022; 2022.[Kontsulta: 2024-04-9]. 61 or. Eskuragarri: <https://www.science.eus/sites/default/files/INFORME%20SOBRE%20LA%20CIENCIA%20EN%20EUSKADI%202022.pdf>
12. Richards DA, Borglin G. 'Shitty nursing' – The new normal? Int J Nurs Stud. 2019 Mar 1;91:148–52.
13. Richards DA, Hanssen TA, Borglin G. The Second Triennial Systematic Literature Review of European Nursing Research: Impact on Patient Outcomes and Implications for Evidence-Based Practice [Internet]. Worldviews evidence-based Nurs. 2018 Urr 1 [Kontsulta: 2022-12-12]; 15(5):333–43. Eskuragarri: <https://sigmapubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/wvn.12320>
14. Ministerio de Sanidad: Prensa y comunicación [Internet]. Madril: Ministerio de Sanidad; [c.2023]. Sanidad anuncia la creación de un Comité de Cuidados de Salud para fortalecer la Enfermería; 2024. [Kontsulta: 2024-05-7]. [3 or.]. Eskuragarri: <https://www.sanidad.gob.es/gabinete/notasPrensa.do?id=6416>